

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 กรณีศึกษา : พันธุ์พืชใหม่ และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น เพื่อที่จะทำการวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่ผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชที่เป็นกรณีศึกษาที่ได้รับนั้น เป็นการเสนอแนวทางในการดำเนินการ ในส่วนที่เป็นไปได้และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บข้อมูลหลายวิธีผสมผสานกัน คือจากเอกสาร และจากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เน้นทางด้านข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการไปส่วนหนึ่ง ส่วนการเก็บข้อมูลในชุมชนใช้การสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมต่างๆ นำข้อมูลมาแยกเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงของข้อมูล และปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้พบปัญหาหรือข้อจำกัดคือ ข้อมูลที่ได้รับยังไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอ เนื่องจากเรื่องที่อยู่ศึกษา กำลังศึกษาเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย กรณีตัวอย่างและการดำเนินการที่เห็นเด่นชัดยังไม่ปรากฏ จึงต้องอาศัยการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่พิสูจน์ได้ และข้อบัญญัติกฎหมายที่ได้กำหนดแนวทางไว้ อีกทั้งผู้ทรงความรู้ และผู้ที่สนใจเรื่องดังกล่าวยังไม่ปรากฏแพร่หลายนัก ผู้ศึกษาจึงต้องใช้เวลาในการค้นหาและรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งมาเทียบกันจึงได้ข้อสรุปที่น่าจะมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดในการศึกษาครั้งนี้

การศึกษาโดยสรุปมีดังนี้

ต้นทุนและผลประโยชน์ของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 ในส่วน of พันธุ์พืชใหม่ คือข้าวโพดพันธุ์ CP-DK 888 จะเห็นได้ชัดว่าต้นทุนในระยะเวลาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใช้เวลานานและความอดทนในการดำเนินการเป็นอย่างสูง อีกทั้งต้องมีการสร้างทีมงานวิจัยที่มีความตั้งใจและมีคุณภาพสูง ในระยะเวลาของการพัฒนาเมล็ดพันธุ์ดังกล่าว เป็นเวลาประมาณ 10 ปี เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการถึง 100 ล้านบาท ถือเป็นต้นทุนเฉพาะที่ผู้ประดิษฐ์คิดค้นต้องใช้จ่ายส่วนในเรื่องต้นทุนของการจดทะเบียน เพื่อเป็นผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชที่ได้ประดิษฐ์คิดค้นนั้น เป็นขั้น

ตอนที่ทางรัฐได้จัดขึ้นเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ประดิษฐ์คิดค้นที่ได้ลงทุนทั้งแรงสมอง และค่าใช้จ่ายในการในการประดิษฐ์ เพื่อที่จะให้เป็นเจ้าของที่ตนได้ประดิษฐ์คิดค้นแต่เพียงผู้เดียว ต้นทุนดังกล่าว ต้นทุนในการจดทะเบียน มีมูลค่าไม่สูงเท่าใดนัก แต่ต้นทุนของการดำเนินการจะมีระยะเวลาพอสมควรในการติดต่อประสานงาน และการจัดหาเอกสารต่างๆซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินการของทางรัฐ แต่เมื่อมาพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ จะเห็นได้ว่าในกรณีของผู้ประดิษฐ์คิดค้นเอง จะได้เป็นผู้ทรงสิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์ มีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนจากผู้ที่มาใช้สิทธิดังกล่าว ตามสมควร โดยมีระยะเวลาที่เพียงพอ ที่ต้นทุนที่คิดเป็นตัวเงินจะได้รับคืน แต่ผลประโยชน์ที่จะจะมีคุณค่าและถือว่าเป็นผลประโยชน์ที่ส่งต่อทุกคนคือผลประโยชน์ในทางสังคม เป็นการกระตุ้นให้เกิดนักคิด นักวิจัยให้เพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย เนื่องจากเห็นได้ว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากมันสมองและจากความคิดของนักประดิษฐ์ ได้รับการยอมรับและได้รับการปกป้องในการประดิษฐ์คิดค้นนั้น จะส่งผลให้เกิดพัฒนาการของการวิจัยในสิ่งประดิษฐ์ใหม่ จะทำให้บุคคลในสังคมไทยตื่นตัว และพัฒนาระบบการคิด การปฏิบัติในรูปแบบใหม่ ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักเศรษฐศาสตร์ที่ว่า กรรมสิทธิ์เมื่อมีความชัดเจนแล้ว ก็จะสามารถจะไปสู่การแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกันได้ และจะนำไปสู่การตกลงซื้อขายในตลาดได้

ส่วนในกรณีพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น จะเห็นได้ว่าในส่วน of ต้นทุนนั้นจะเป็นต้นทุนในเรื่องระยะเวลาและการเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมากกว่า ซึ่งจะต้องมีการประสานงานกันภายในกลุ่ม ซึ่งถ้ามีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ต้นทุนในส่วนระยะเวลาและการประสานงานก็จะไม่เพิ่มมากนัก แต่เมื่อมีการพิจารณาถึงด้านผลประโยชน์นอกจากชุมชนผู้ทรงสิทธิจะได้รับผลประโยชน์ในแง่ของการแบ่งปันการใช้สอยตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ผลประโยชน์ในแง่ของสังคมคือความสามัคคีสามัคคีภายในชุมชน และความต้องการในการปกป้องทรัพยากรของตน ในแง่ที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวมของชุมชนที่มีการผูกติดกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยมีความเชื่อที่สืบทอดกันมาที่จะรักษาพันธุ์ข้าวดังกล่าวไว้ให้กับคนในชุมชนเท่านั้น เพื่อให้คนในชุมชนได้กินข้าวพันธุ์ดี มีคุณภาพและราคาไม่แพง ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นหลักเหตุผลแบบเศรษฐกิจเชิงสำนึกอย่างมีวัฒนธรรม (moral economy) ส่วนเมื่อมองถึงผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจนั้นแม้ว่าทางชุมชนไม่ยินดีในการโอนสิทธิของตนให้แก่ผู้อื่น แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นคือ มูลค่าการคงอยู่ (existence value) ซึ่งหมายความว่าอย่างไรก็ตามข้าวเจ้าพันธุ์บือมะแวบือวาก็จะมีคุณค่าในตนเอง มีลักษณะเฉพาะที่ไม่มีพันธุ์พืชชนิดใดที่มีคุณสมบัติเหมือนได้ นอกจากนี้ ความรู้สึกของการเป็นเจ้าของทรัพยากร ก็จะทำให้ชุมชนนั้นพยายามที่จะปกป้องรักษาทรัพยากรของตนให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุด อีกทั้งถ้าชุมชนผู้ทรงสิทธิสามารถที่จะนำรายได้

จากการแบ่งปันการใช้สิทธินั้น มาตั้งเป็นกองทุน เพื่อที่จะช่วยเหลือให้แก่สมาชิกก็จะเกิดความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นอีก ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเต็มใจที่จะดูแลรักษาทรัพยากรของตนอย่างดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักเศรษฐศาสตร์ที่ว่าหากการดำเนินกิจกรรมใด ผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม (marginal benefits) มากกว่าต้นทุนส่วนเพิ่ม (marginal cost) กิจกรรมนั้นก็จะถูกดำเนินการต่อไปและจะหยุดเมื่อผลประโยชน์ส่วนเพิ่มเท่ากับต้นทุนส่วนเพิ่ม ($MB=MC$) และในลักษณะของการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อที่จะดำเนินการต่าง ๆ นั้น ได้สอดคล้องกับข้อสรุปทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลไกตลาดเพราะลักษณะของผลประโยชน์และต้นทุนมีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายกลุ่ม ทั้งบุคคลผู้เป็นผู้ผลิตหรือผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นโดยตรง และบุคคลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยทางอ้อม และเหตุผลหนึ่งที่ทรัพยากรธรรมชาติต้องการการพิจารณาวิเคราะห์เป็นพิเศษเพิ่มจากทรัพยากรอื่น ๆ ก็สืบเนื่องมาจากลักษณะความสัมพันธ์ที่เกี่ยวโยงกันในกลุ่มบุคคลหลายหมู่หลายเหล่านั้นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในกรณีศึกษาทั้งพื้นที่ชุมชนเมืองเฉพาะถิ่นและพื้นที่ชนบทใหม่ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะถึงสิ่งที่จะให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในเชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ให้เหมาะสมกับบริบทในอนาคต

บทบาททางภาครัฐ

1. ควรจะมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ในส่วนที่ภาครัฐต้องรับผิดชอบ ให้มีความชัดเจนและไม่ล่าช้า เพื่อก่อให้เกิดต้นทุนน้อยที่สุด และสามารถที่จะเอื้อประโยชน์ในการดำเนินการแก่ผู้ที่มาติดต่อให้มากที่สุด
2. คณะกรรมการคุ้มครองพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามกฎหมายต้องสามารถชี้แนวทางในการดำเนินการให้ถูกต้องและเป็นธรรมมากที่สุด โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากที่สุด
3. ควรจะมีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในตัวองกฎหมายฉบับนี้ เพื่อกระตุ้นให้

นักปรับปรุงพันธุ์และชุมชนผู้ทรงสิทธิมั่นใจในการดำเนินการทางรัฐให้มากที่สุด

4. ควรจะมีการชี้แจงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเทียบต้นทุนที่ต้องสูญเสีย

บทบาทของนักปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่

1. ควรจะมีการดำเนินการในส่วนของต้นทุนให้เกิดต้นทุนในระดับที่ไม่สูงมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับภายหลัง เพื่อจะช่วยให้ไม่ให้เกิดภาวะการขาดทุน
2. เน้นการประสานงานกับทางภาครัฐ เพื่อสร้างความชัดเจนและบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดต้นทุนส่วนเพิ่ม (marginal cost) มากเกินไป
3. ถ่ายทอดวิธีการและระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการแก่ผู้ที่สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบเพื่อการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช

บทบาทของชุมชนผู้ทรงสิทธิ

1. ควรจะสร้างความเข้าใจและความรู้สึกของการเป็นเจ้าของร่วม (sense of belonging) ในกลุ่มของชุมชนเพื่อลดต้นทุนในการดำเนินการต่างๆและการตัดสินใจที่เป็นส่วนร่วมที่อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้โดยถ้าชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของจะทำให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
2. ควรจะพิจารณาถึงผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่จะได้รับหลังจากการดำเนินการจดทะเบียน เป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชดังกล่าวแล้ว
3. สร้างระบบเครือข่ายขององค์กรชุมชนในท้องถิ่นของคนในลักษณะเครือข่ายของการดูแลรักษาและการใช้ผลประโยชน์จากป่า ทางเศรษฐกิจจากพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น
4. สร้างระบบการส่งต่อผู้รับช่วงกิจกรรมการรักษาพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ด้วยระบบความสัมพันธ์ของชุมชนตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงกลุ่มต่างๆในชุมชน
5. สร้างผู้นำที่แข็งแกร่งเพื่อที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็วด้วย บุคลิกลักษณะของทางผู้นำได้

จะเห็นได้ว่าต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับจากกรณีการดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช กรณีศึกษาพันธุ์พืชใหม่และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาตินั้น ไม่สามารถที่จะระบุเฉพาะที่เป็นตัวเงินได้ แต่จะต้องมีการวิเคราะห์พิจารณาถึงต้นทุนทางสังคม คุณค่าทางจิตใจ ระยะเวลาในการประสานงาน ซึ่งเรียกว่าต้นทุนในการดำเนินการ (transaction cost) ซึ่งต้นทุนดังกล่าวจะมีปรากฏอยู่ทุกขั้นตอนของการดำเนินการ ซึ่งถ้าเราวิเคราะห์ถึงต้นทุนซึ่งเป็นตัวเงิน โดยมองข้ามต้นทุนในการดำเนินการแล้ว ผลประโยชน์ที่ได้รับย่อมมีความเสี่ยงที่จะไม่คุ้มทุน ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับการคิดคำนวณทางด้านผลประโยชน์ ที่จะไม่สามารถเฉพาะเจาะจงถึงตัวเงินได้ แต่ผลประโยชน์จากกรณีพันธุ์พืชใหม่ที่จะช่วยให้มีการสร้างความมั่นใจ และการพัฒนานักปรับปรุงพันธุ์นั้นก็เกิดขึ้น อีกทั้งผลประโยชน์ในแง่จิตใจของชุมชนที่เป็นผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นก็เกิดขึ้น และต้องนำมาพิจารณาด้วย เพื่อแสดงว่าการตัดสินใจดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 นอกจากจะต้องคิดคำนวณต้นทุนและผลประโยชน์ทางตัวเงินแล้ว ต้นทุนในการดำเนินการและผลประโยชน์ในการดำเนินการย่อมเป็นตัวแปรสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะช่วยให้นักปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ และชุมชนผู้เป็นเจ้าของพันธุ์พืชเฉพาะถิ่นมีกรอบในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งตนเองและสังคมในที่สุด